

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 7 febr. 1888, kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående
tiondefrihet för Höganäs stenkolsverk.*

(I. A.)

Genom kongl. kungörelsen den 10 augusti 1877 förordnades, att tiondesättning å dittills icke skattlagda eller derefter uppkommande så kallade ädlare verks tillverkning icke skulle ega rum, samt att, med undantag tills vidare för Sala silfververk och Höganäs stenkolsverk, alla öfriga verk, som vore förpligtade till bergverkstiondes utgörande, skulle från och med år 1878 befrias från dylik tionde; dock att för vissa uppräknade verk, som voro i besittning af särskilda privilegier, tiondefriheten icke skulle inträda förr än egarne af dessa verk förklarar sig ingå på privilegiernas upphörande eller aflösning på vissa genom kongl. bref af samma dag till Kongl. Maj:ts och rikets kammar- och kommerskollegier för hvarje verk bestämda villkor. Efter det senaste Riksdagen bifallit Kongl. Maj:ts proposition om upplösning af bestående rättsförhållande mellan kronan och Sala bergslag, har, enligt hvad af en från Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåten proposition (n:o 8) af den 22 december 1887 inhemtas, aftal i enlighet med de af Kongl. Maj:t och Riksdagen bestämda grunder numera blifvit mellan kronan och bergslaget upprättadt; och skulle, jemlikt bestämmelse i detta aftal, skyldigheten för bergslaget att för silfververket utgöra tionde komma att upphöra från och med detta års början, så att förutom några verk, hvilkas egare ännu icke förklarar sig villige att ingå på de för bergverkstiondens eftergifvande jemlikt kongl. brefvet den 10 augusti

1877 bestämda villkor, numera endast Höganäs stenkolsverk qvarstode såsom underkastadt skyldigheten att utgöra bergverkstionde. Med afseende härå och under åberopande af propositionen bilagdt protokoll öfver finansärenden, har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva, att den för öfriga bergverk i riket medgifna tiondefrihet måtte äfven å Höganäs stenkolsverk tillämpas.

Efter erhållen remiss har statsutskottet detta ärende till behandling förehått; och får, med hänvisande till hvad i öfrigt finnes i förenämnda statsrådsprotokoll meddeladt i detta ämne, utskottet anför, att ifrågavarande stenkolsverk visserligen enligt författningarna är fortfarande tiondepliktigt, men att likväl på grund af särskilda bestämmelser tionde af detta verk till staten icke utgått. Genom kongl. brefvet den 20 juni 1801 hade nemligen verket beviljats tiondefrihet under trettio år, efter hvilken frihetstids förlopp, och sedan åtgärd blifvit vidtagen för stenkolsverkets taxerande till tionde, genom kongl. brefvet den 9 mars 1833 förklarats, att verket skulle från erläggande af tiondeafgift tills vidare vara befriadt.

Af den utredning i detta ärende, som föreligger, framgår, att Höganäs stenkolsverk icke äri åtnjutande af någon från statens sida meddelad förläning eller annan förmån af sådan natur, att verket kan förklaras vara försedt med något slags privilegier i den vid detta uttryck allmänneligen och i hvad angår åtskilliga andra bergverk fästade mening, i följd hvaraf stenkolsverket i detta hänseende är likställdt med oprivilegierade ädlare verk. Att, detta oaktadt, Höganäs stenkolsverk undantagits vid den år 1877 beviljade eftergiften af all bergverkstionde, härrör deraf, att statsverket egt vissa fordringar hos stenkolsverket, om hvilkas verkliga beskaffenhet utredning till Kongl. Maj:t år 1877 inkommit för sent för att nämnda stenkolsverk kunnat inbegripas i den proposition om bergverkstiondes eftergifvande, Kongl. Maj:t till samma års Riksdag aflät. Dessa fordringar, för hvilka närmare redogöres i ofvannämnda statsrådsprotokoll, hafva tillkommit *dels* derigenom att Kongl. Maj:t jemlikt kongl. bref af den 24 mars 1832 tillförsäkrat bolaget att å ett belopp af 120,000 riksdaler banko, som bolaget genom egen försorg upplånat, erhålla af riksstatens dåvarande nionde hufvudtitel fem procent årlig ränta, med villkor, bland andra, att från och med år 1835 minst 10,000 riksdaler banko årligen å skulden afbetaltes, i följd hvaraf räntebidragen skulle i samma mån minskas, och att, om verket lemnade bolaget en behållen vinst utöfver 5 procent å aktiekapitalet, det öfverstigande till ett maximum af 2 procent skulle årligen användas till räntebidragens godtgörande, intill dess desamma fullständigt återbetalts, och *dels* på grund deraf att kronan, efter det stenkolsverket blifvit af

staten inlöst, år 1829 upplät detsamma till ett nytt bolag med förbindelse för detta bolag, bland annat, att å ett belopp af 200,000 riksdaler banko till staten erlægga 1 procent, då stenkolsverket lemnade en vinst af 8 procent, 2 procent, då vinsten uppginge till 10 procent, och 3 procent vid en vinst af 12 procent, men oaktadt stenkolsverket för tiden från och med år 1830 till och med år 1872 lemnat en vinstutdelning under nio år af 8 procent och under tre år af tolf procent å aktiekapitalet 200,000 riksdaler banko, icke erhållit den del af vinsten, som statsverket förbehållits, likasom ej heller någon del af ofvanberörda, till 98,122 kronor 71 öre uppgående räntebidrag blifvit statsverket åter godtgjorda. Dessa statens fordringsanspråk måste emellertid anses vara preskriberade; och då, efter de allt sedan år 1871 pågående vidlyftiga undersökningar och utredningar i dessa ämnen, derom i statsrådsprotokollet närmare redogöres, skäl icke torde vara att, med hänsyn till bolagets bestridda betalningsskyldighet för omförmälda, fordom åtnjutna statsbidrag, vare sig upphäfva den frihet från tiondens utgörande, som tills vidare är bolaget förunnad, eller föreskrifva särskilda förbehåll eller villkor för definitivt tilldelande af tiondefrihet åt stenkolsverket, har utskottet ansett att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, den för öfriga bergverk i riket medgifna tiondefrihet bör äfven å Höganäs stenkolsverk tillämpas.

På grund af hvad sålunda förekommit, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning
må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 7 februari 1888.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
